

BİR HEGEMONYA MODELİ OLARAK KONFÜÇYEN KAPİTALİZM

ÇİN DIŞ POLİTİKASINDA KONFÜÇYÜŞÇÜLÜK

Doğacan BAŞARAN

1971 yılında, “Ping Pong diplomasisiyle”¹ başlayan Çin Halk Cumhuriyeti’nin batıyla entegrasyon süreci, Çin’in Batıyla gelişen siyasi ilişkilerinin yanında, bir ekonomik rekabeti de getirmiştir. Çin, küresel pazardaki ekonomik rekabete dahil olmasıyla birlikte “*Dünyanın yeni yükselen gücü*” şeklinde tanımlanmaya başlamış, Çin’in yükselişi üzerine pek çok eser yazılmış ve çeşitli tartışmalar yapılmıştır. Kuşkusuz bu tartışmaların en önemlisi, Amerika Birleşik Devletleri’nin (ABD) küresel hegemonyasının yerini, gelecekte Çin hegemonyasının alınamayacağıdır.

Çin’in liberal ülkelerle geliştirdiği ticaret hacmini, Çin Komünist Partisi yöneticileri, her ne kadar devlet sosyalizmi terimini kullanarak tanımlayıp sosyalizmden kopmadıklarını sıklıkla vurgulasalar da Çin’de uygulanan ekonomik modelin hızla sosyalizmden uzaklaşmış olduğu ve sol bir nitelik taşımadığı somut bir gerçekliktir. Sosyalizm belki de Çin’de, Çin Komünist Partisi’nin ülke içerisindeki egemenliğini sürdürme vasıtası olma dışında herhangi bir anlam taşımamaktadır. Sosyalizmden kopan Çin, sosyalizmin kurumsallaştığı Büyük

Proleter Kültür Devrimi sürecinde yıktığı eski geleneklerine de yeniden yönelmiştir. Çin, ABD tipi rızaya dayalı bir hegemonya oluşturabilmek için tarihsel ve kültürel miraslarını öne çıkartma ihtiyacı duymakta ve Çin’de Joseph Nye tarafından tanımlanan “yumuşak güç” kavramı tartışılmaktadır.

Yumuşak güç, teorik olarak aktörlerin ideoloji, kültür ve ekonomik unsurlar gibi etmenleri öne çıkartarak sert güç unsurlarına başvurmaksızın diğer aktörleri etkileyebilme kapasitesini ifade etmektedir. Çinli akademik çevrelerde de bu nedenle kültür, ideoloji ve diğer değerlerin yumuşak güç unsuru olarak nasıl kullanılabilceği tartışılmakta, Konfüçyüsçülük gibi tarihi öznelere yönelimler öne çıkmaktadır. Bu bağlamda Çin tarihinin en önemli kültürel gerçekliği olarak önümüzde duran olgu, Konfüçyüs öğretileridir. Bu anlamda Soğuk Savaş sonrasında Çin topraklarında Konfüçyüs’ün yeniden keşfedildiği gözlemlenmektedir.

KONFÜÇYÜS VE KONFÜÇYÜŞÇÜLÜK

Konfüçyüs’ün yaşadığı tarih kesin olarak bilinmese de Doğu Zhou Hanedanlığı döneminde, Lu Devleti’nin Qufu şehrinde (bugünkü Sarınehir Bölgesi) yaşadığı tahmin edilmektedir; diğer bir ifadeyle Çin’deki geleneksel feodal sistemin çökmekte olduğu ve yeni bir Çin’in doğmakta olduğu bir dönemde yaşamıştır. Çince ismi K’ung C’hiu olan ve

¹ Bazen spor müsabakaları ülkeler arası diplomasi aracına dönüşebilmektedir. Bu bağlamda 1970’li yılların başında ABD ile Çin’in iyi ilişkiler kurulması yönünde attığı ilk adımlar, iki ülkenin millî sporcularıyla düzenlenen pinpon müsabakaları vesilesiyle gerçekleşmiştir. Bu müsabakaların iki ülkenin ilişkilerinde böyle önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu nedenle de bu durum literatürde “Pinpon Diplomasisi” ismiyle kayda geçilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Hasan Fatih Seval-Timuçin Kodaman, “Sporun Uluslararası Politikadaki Etkisi”, *MAKÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 4, 2015, s. 58.

kendisine Chung Ni ünvanıyla hitap edilen Konfüçyüs'ün ismi, K'ung Fu'tzu (Üstad ve Filozof Kung)'nun Latince karşılığıdır.² Küçük yaşlarında babasını kaybettiği bilinen ve yoksul bir hayat yaşamış olan Konfüçyüs, kendisini genç yaşlarından itibaren bilime, öğrenmeye ve öğrendiklerini öğrencilerine aktarmaya adanmıştır. Metodoloji olarak yeni görüşler ortaya koymayı amaçlamayan Konfüçyüs, eskilerin hikmetli düşüncelerini hatırlatma ve bu vesileyle köklü Çin medeniyetini ortaya koyma hedefini benimsemiştir. Onun öğretisinin ana teması, bugün de Çin dış politikasında izlerini gözlemlediğimiz insancıl bir dünya düzeninin oluşturulabilmesidir. Konfüçyüs bunun yolunu insanlara saygı ve atalara hürmet olarak ortaya koymuştur.

“Çin'in Sokrates'i” olarak anılan Konfüçyüs, geçmişten alarak ortaya koyduğu hikmetli sözlerle geçmişin başarılı yöneticilerinin Çin'e nasıl bir huzur getirdiklerini ifade etmiştir. Bu anlamda Konfüçyüs'ün diyaloglarında ülke yönetimine kayıtsız kalmadığı görülmektedir. Konfüçyüs'ün ülke yönetimiyle ilgili düşüncelerini örneklemek gerekirse, ‘Diyaloglar’ isimli eserde geçen şu ifadeye yer vermek anlamlı olacaktır:

“Bin tane savaş arabasına sahip büyük bir ülkeyi yönetirken dikkatli, samimi ve sonra ekonomik olmalı; insanlara karşı sevgi göstermeli ve halkı iyi yolda kullanmalı.”³

Konfüçyüs'ün bu düşüncelerini pratikte uygulamaya koyması amacıyla 50'li yaşlarında kendisine devlet yönetiminde görev verildiği bilirse de çeşitli kaynaklarda geçen adalet bakanlığı ve başbakanlık gibi görevlere denk gelen vazifeleri yürüttüğü rivayetlerine pek itibar edilmemektedir.⁴ Siyasi entrikalara alışık olmayan Konfüçyüs, “*Büyük bir devlet adamı, prensine doğru yolda hizmet eden ve bunu yapamayacağını anladığı anda devlet hizmetinden çekilendir.*”⁵ şeklinde kendi düşüncelerini ifade etmiş ve devlet kademesindeki kısa süreli bürokratik görevinin

ardından, hükümet işlerinden çekilerek geçmişin iyi şeylerini araştırıp yorumlamaya yönelmiştir.

Yetiştirilmiş insanlardan oluşan ideal bir toplum yaratmayı amaçlayan Konfüçyüs, halkın baskı ve korkuyla yönetilemeyeceğine inanmış ve bu bağlamda refah toplumunu savunmuş ve bunun ancak erdemli bir yönetimle sağlanabileceğini iddia etmiştir. Konfüçyüs'e göre:

“Halk yasalarla yönetilir ve cezalarla yola getirilmek istenirse, onlar kendilerini cezalardan kurtarmaya çalışacaklardır. Ancak erdemle yönetilir ve terbiye gerekleriyle yola getirilmek istenirse utanç duyacaklar ve böylece iyi olmaya çalışacaklardır.”⁶

Bu anlamda Konfüçyüsçülüğün düşünsel temelinde, insanların politik hayatını ideal bir düzene oturtma hedefi bulunduğu görülmektedir. Konfüçyüs'ün bu düşünceleri, Han Hanedanlığı döneminde ünlenmiş ve onun onuruna bir mabet inşa edilmiştir. Bu şekilde başlayan süreç, Konfüçyüsçülüğün bir din olarak ortaya çıkmasına yol açmıştır.⁷ Konfüçyüsçülüğün zamanla göklere yapılan ibadetlerle irtibatlandırılmaya başlanması, onu Çin'in milli dini haline dönüştürmüştür. Bundan dolayı tarihin çeşitli dönemlerinde Çin'de, Konfüçyüs'e kurbanlar sunulmuş ve onun ruhunun geleceğine inanılan festivaller düzenlenmiş, bu festivallere Han Hanedanlığı döneminden itibaren imparatorlar da katılmıştır. Konfüçyüsçülüğün bir Çin dinine dönüşmesi sürecinin son somut aşamasındaysa 1934 yılında, Konfüçyüs'ün doğum günü olarak kabul edilen 27 Ağustos tarihi, milli tatil günü olarak ilan edilmiştir.⁸

Konfüçyüs öğretileri doğrultusunda kurumsallaşan Konfüçyüsçülük inanisinde tanrılar, rahiplik, mabet veya kutsal kitaplar bulunmamaktadır. Çinliler bu yüzden din olarak kabul edilen Konfüçyanizme, “Okul” veya “Bilginler Doktrini” gibi isimler de vermiştir.⁹ Bu noktada Konfüçyüs'ün kendisini, hiçbir zaman dini bir elçi olarak

2 Ahmet Güç, “Konfüçyüs ve Konfüçyüsçülük”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 2, 2001, s. 44.

3 Konfüçyüs, *Diyaloglar*, haz. Esen Rüzgâr, Siyah Beyaz Kitap, İstanbul 2013, s. 10.

4 Güç, *a.g.m.*, s. 46.

5 Rüzgâr, *a.g.e.*, s. 79.

6 Rüzgâr, *a.g.e.*, s. 14.

7 Güç, *a.g.m.*, s. 47.

8 Güç, *a.g.m.*, s. 47.

9 Ekrem Şankıoğlu, *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi*, Fakülte Yayınları, İstanbul 1984, s. 179-180.

görmediği de belirtilmelidir. Bundan dolayı Konfüçyüsçülük çalışanların bir kısmı, onun yerinin genel kabul edilen halindeki gibi din de değil felsefede olduğunu savunmuşlardır. Konfüçyüs'ün felsefi altyapısında bilgi, samimiyet, aile ilişkilerinin düzenlenmesi ve dünya barışının sağlanması amacı yatmaktaydı. Bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde de Pax-Americana'nın ardından bir "Çin Barışı" tesis edilip edilemeyeceği ve Çin'in bu potansiyel yönelimlerinde Konfüçyüsçülüğün yeri değerlendirilmektedir.

KONFÜÇYÜS'ÜN YENİDEN KEŞFİ VE YÜKSELEN ÇİN

Bölgesel ve tarihsel analizlere bakıldığında Çin ile Doğu Asya arasında ciddi bir ortaklığın olduğu görülmektedir. Siyasi tarihin bölgeyle ilgili gösterdiği gerçeklik şu ki; Çin yükseldiğinde jeopolitik anlamda bölge de yükseliyor, Çin düşüş gösterdiğindeyse bölgede jeopolitik önemini yitiriyor. Bölgenin Çin'den bağımsız olarak yükseliş gösterdiği dönemlerde ekonomik yükselişlerle sınırlı kalıyor, ortaya siyasi anlamda dev olarak nitelendirilebilecek bir güç çıkmıyor. Son yıllarda dünya kapitalist ekonomi merkezinin yeniden Doğu Asya'ya kayması, Çin üzerine de detaylı tartışmalar yapılmasını gerektirmiştir.

Çin siyasi tarihine bakıldığında ise en önemli olaylardan birisi olarak Büyük Proleter Kültür Devrimi görülmektedir. Devrim sırasında başını kızıl muhafızların çektiği dev kitleler, ellerinde küçük kırmızı kitaplar taşıyarak yozlaşan parti yönetimini alaşağı etmişlerdir. Bu dönemde Batı Dünyası'nın bireyci anlayışının parti düşmanlığını tetiklediği düşünülerek batıcı kültüre savaş açılmasının yanı sıra, Çin'in "gerici bağları" olarak nitelendirilen Konfüçyüsçülük de reddedilmiştir.¹⁰

Komünist Parti'nin Konfüçyüs'ü Çin tarihinden silme çabası, ülke geçmişindeki geleneksel motiflerin yerine devrimci dinamizmin getirilmeye çalışılmasının en net örneğidir. Ancak Çin'in ping-pong

diplomasisiyle başlayan ve özellikle 1978 sonrasında içine girdiği ekonomideki liberal dönüşüm sürecinde, dünya sistemiyle gönüllü bir bütünleşme yaşanmış, bir dizi politik değişim gerçekleşmiştir. Buna bağlı olarak bu dönemde derin tarihsel kökleri bulunan, Konfüçyüsçülük de yeniden popülerlik kazanmıştır.

KONFÜÇYANİZMİN UYANIŞI

Çin siyasi tarihinde resmi bir din şeklinde kabul edilen Konfüçyüs öğretileri, Konfüçyüsçülük felsefesi olarak kuramsallaşmıştır. Daha önce de ifade edildiği gibi ahlaki, kültürel, politik ve ekonomik konularla ilgili inanışları içeren Konfüçyüsçülük, Çin'de var olan doğal din öğretisinin üzerine kurulmuş bir ahlak sistemi şeklinde tanımlanabilir. Anneye, babaya ve devlete itaat temelinde kurumsallaşan Konfüçyüs dini; göğe ve yere kurbanlar sunmayı öğütleyen, ölümlerin arkasından yas tutulması gerekliliğini belirten, bilgi ve erdem arayışına dayanan ve ömür boyu öğrenmeyi içeren, bir ahlak anlayışının sistemleştirilmiş halidir.

İki kutuplu dünyanın çökmesiyle başlayan süreçte Çin, dünya sistemine entegre olmaya odaklanmış ve Samuel Huntington'un "Medeniyetler" Çatışması isimli çalışmasının dünyada getirdiği ses, Çin toplumunun yeniden Konfüçyüs felsefesine yönelişini hızlandırmıştır; çünkü Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, yeni oluşan uluslararası düzeni analiz ettiği makalesinde Huntington, dünyanın geleceğini şekillendirecek medeniyetler arasında, Batı medeniyetinin önemli rakiplerinden birisi olarak Konfüçyan medeniyeti saymıştır.

Çin'in Konfüçyan medeniyete dönüşünün başladığı bu süreçte, Çin'in küresel kapitalizme eklemlenmesine ilişkin egemen yaklaşım, Çin'in yükselişini "Doğu Asya mucizesi" bağlamında bir yere oturtmak olmuştur. Kerem Gökten'e göre Çin, kapitalizm trenine binmemekle ne kadar büyük bir hata yapmış olduğunu anlamış ve bunu anlayarak hatasından dönmesini izleyen süreçte de bunun ödülünü almış bir aktördür.¹¹

¹⁰ Kerem Gökten, *Çin Yüzyılı Anlamak*, Nota Bene Yayınları, Ankara 2012, s. 160.

¹¹ Gökten, *a.g.e.*, s. 52.

Konfüçyüs geleneğinin Çin’de yeniden canlanması ya da bir başka deyişle Konfüçyanizmin uyanışı, 2011 yılında Mao’nun heykelinin bulunduğu ve Çinliler açısından çok özel bir anlam taşıyan Tiananmen Meydanı’na, bir Konfüçyüs heykelinin de dikilmesiyle somutlaşmıştır; ancak Konfüçyanizmin uyanışı bu tarihten ibaret değildir; aksine yukarıda da vurgulandığı üzere, bu süreç 2011 yılının çok daha öncesine uzanmaktadır. Özellikle 1990’lı yıllar, küresel anlamda yükselen *Yeni Muhafazakar* ideolojilerin konjontürel bir etki yaratarak Çin’e de yansımaya sebep olmuş ve Çin’de Konfüçyanizmin ivmelenme yılları yaşanmıştır. Son yıllara gelindiğindeyse, her geçen gün ABD’nin süper güç vasfını yitirmeye başladığı tartışılmış ve Çin’in ekonomik anlamda yeni küresel lider olabileceği ve bu nedenle kültürel unsurların ve stratejik ittifakların eklenmesiyle birlikte, potansiyel ekonomik liderliğin yeni küresel süper güç vasfına dönüşebileceği vurgulanmıştır.

DOĞU ASYA MUCİZESİ

Çin, son 10 yılda tarihin en hızlı büyüme oranlarını yakalamıştır. 2000’li yıllarda ortalama %10,4’lük bir oranla büyüyen ülke ekonomisi, dünyanın ekonomik mucize olarak adlandırdığı şekliyle, son 10 yılda 5 katlık büyüme oranı yakalamıştır.¹² Bu ekonomik durum, Çin İstatistik Kurumu’nun verilerine de yansımaktadır. 2010 yılında dünya ekonomisine %9,5’luk bir katkı yapmış ve 2010 verilerine göre, Japonya’yı geride bırakan Çin, dünyanın en büyük ikinci ekonomisi konumuna ulaşmıştır.¹³ Dünya Bankası yetkililerine göre 2030 yılına kadar ortalama %8’lik bir oranla GSYH’ni büyümesi halinde, dünyanın en büyük ekonomisi sıfatını ABD’nin elinden alabilecektir. Dünyanın en büyük ekonomisi olma potansiyeline sahip olan Çin, ekonomik liderliği, siyasi ve kültürel hamlelerle küresel hegemonyaya dönüştürmek

12 Mehmet Savaş Kafkasyalı, “Küresel Üstünlük Mücadelesi ve Çin’in Yükselişi Muhayyilenin Ontolojik Sırları”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 1, 2012, s. 110.

13 “Çin, gelecek 30 yılda ABD’yi geçecek”, *CRI*, <http://turkish.cri.cn/781/2011/03/29/1s132179.htm>, (Erişim Tarihi: 02.10.2017).

istemektedir. Bu amaç doğrultusunda kendi inşa etmeye çalıştığı hegemonik dünya düzenine diğer aktörleri dahil edebilmek için Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) ve Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika (BRICS) gibi projelere öncülük etmektedir. Özellikle BRICS yapılanması, oluşumun Kalkınma Bankası üzerinden üye olmayan ülkelere de verilen krediler düşünüldüğünde, Amerikan hegemonyasının ekonomik kurumsallaşmasını sağlayan Bretton Woods sistemini andıran bir yapılanma girişimi olarak gözükmektedir. Son dönemde Çin’in öncülüğünde inşa edilmeye çalışılan “Bir Kuşak Bir Yol/Yeni İpek Yolu (New Silk Road) projesi de tarihteki İpek Yolu’nun bir benzerinin yeniden inşa edilmesi vesilesiyle, Çin liderliğindeki yeni bir ticaret sistemine diğer aktörleri dahil etmeye yönelik başlattığı hegemonik girişim olarak değerlendirilebilir.

Çin’in bu ivmelenen yükselişi, uluslararası ilişkiler kuramları içerisinde neorealist teoriye rakip olarak A.F.K. Organski tarafından geliştirilmiş olan, güç geçişi teorisini gündeme getirmektedir. Kenneth Waltz’un geliştirdiği güç dengesinin uluslararası sahneye bir istikrar getirdiği fikrini reddeden ve istikrarı uluslararası sistem içerisindeki diğer aktörlerin mevcut konumlarından duydukları memnuniyete bağlayan bu kuram, küresel ABD hegemonyasına karşı, Hindistan, Rusya ve Çin gibi yüksek potansiyel barındıran ülkelere özel önem atfetmektedir. Bu teoriye göre ABD’yi küresel hegemon konumunda tutan şey, bu diğer yüksek potansiyelli aktörlerin yeni arayışlara yönelmemesidir. Çinli elitler tarafından tartışılan bu uluslararası ilişkiler kuramı, Çin’in rızaya dayalı bir hegemonya yaratabilmek için yeni arayışlara yönelmesiyle sonuçlanmıştır.

Çin’in yaşadığı bu yüksek ivmeli ekonomik kalkınma ve ekonomik kalkınmaya bağlı olarak inşa etmeye çalıştığı yeni ekonomik düzen ve siyasi ittifaklarla öncülük ettiği çok kutupluluk arayışları, Çinlilerin Konfüçyüs felsefesine ve değerlerine de yeniden yönelmesine yol açmıştır. Çinli liderlerin uyumlu bir toplum oluşturmak; halk, devlet ve bireyler arasında uyum ve bütünlüğü sağlamak yolundaki çabaları, Konfüçyüs ilkeleri ve felsefesinin

Yeni açılan okul ve enstitülerde öğretilmesi, ahlak ilkeleri olarak topluma Konfüçyanist ilkelerin öğütlenmesi gibi pek çok olay, Çin'de Konfüçyanizmin yeniden dirilişi şeklinde yorumlanmaktadır.¹⁴

GÜNÜMÜZ ÇİN DIŞ POLİTİKASINDA KONFÜÇYÜŞCÜLÜK: BARIŞÇIL YÜKSELİŞ

Günümüzde Konfüçyüşçülük, pek çok kesim tarafından Batılı liberalizmin ekonomik sömürgeciliğinden daha iyi bir şey olarak görülmekte ve Çin'in dış politika yönelimlerini şekillendiren bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Çin'in politik yönelimleri, Doğu Türkistan'da Uygur Türklerine uygulanan şiddet aracılığıyla barışçıl yönelimlere tezat oluşturan bir örneği barındırır da ahlaki ve barışçıl bir uluslararası sisteme işaret etmekte ve "harmony (uyum) and development (kalkınma)" söylemi üzerine kurgulanmaktadır.¹⁵ Ekonomik büyüme temelinde yükselen Pekin, iş ahlakı, disiplin ve sosyal hümanizm prensipleriyle mali ve iktisadi başarısını arttırmakta ve bu ilkeler nedeniyle Çin ideolojisine "Konfüçyan Kapitalizm" şeklinde tanımlamalar yapılmaktadır.

Çin dış politikasında Konfüçyüs izlerini gördüğümüz en önemli strateji, "*barış içinde bir arada yaşama prensibi*"dir. Barış içinde bir arada yaşamanın ön koşullarıysa eşitlik, saldırmazlık, mütekabiliyet esası, devletlerin birbirinin iç işlerine karışmaması ve sorunların müzakereler yoluyla çözülmesi olarak sayılmaktadır. Çin'in dış politika yönelimlerinde güvenlik unsurlarına vermiş olduğu önem ve yumuşak güç unsurlarının kullanılması durumu, bu prensiple bağlantılı olarak düşünülmektedir. Özellikle Soğuk Savaş sonrasında Çin'in küresel beklentilerinde gözlemlenen artış, Çin dış politikasında yumuşak güç unsurlarının daha sık ve belirgin biçimde kullanılmasına olan ihtiyacı öne çıkartmıştır. Bu nedenle Çin dış politikasında "barışçıl yükseliş" kavramı

benimsenmiş ve bu kavram, devletin resmi dış politika ideolojisine dönüşmüştür.

Barışçıl yükseliş, ilk defa Hu Jintao tarafından 2003 yılında kullanılmış ve Zheng Bijian tarafından bu kavram geliştirilmiştir. Kavram, Çin'in barışçıl yükselişi için siyasi ve ekonomik reformları sürdürmek ve kültürel desteği sağlamak üzerine kuruludur.¹⁶ Bu kültürel destekse açık bir biçimde Konfüçyanizme işaret etmektedir; çünkü Konfüçyüs yaşadığı dönemde verdiği derslerle barış dolu bir ülke amacını hedef göstermiştir. Bu noktada Konfüçyüşçülük anlayışındaki hoşgörü kültürünü de düşünürsek, bir siyasi teori olarak Konfüçyüşü düşünceyi, güç temelli olan ve realist kurama temel teşkil eden Machiavellist anlayışın karşısına yerleştirebiliriz.¹⁷ İnsanı doğası gereği iyi olarak değerlendiren Konfüçyüs anlayışı, hükümetlerin yönetilen insanların çıkarlarını gözetmekle yükümlü olduğu düşüncesine dayanmaktadır; çünkü Konfüçyüs'e göre ülkeyi yönetmek demek, halkı doğru yolda götürmek demektir. İyi yönetimi, devleti yönetmedeki ahenge; dünya düzenini ise her hükümdarın kendi ülkesini iyi yönetmesine bağlayan¹⁸ Konfüçyüs'ün bu görüşleri, Çin dış politikasının temellerini oluşturmuştur. Birey, devlet ve dünya arasındaki ilişki temelinde oluşan Konfüçyan dış politika, uluslararası sorunların çözülmesi konusunda barışçıl yükseliş ve barışçıl kalkınma kavramlarını önemsemektedir.

BÜYÜK ÇİN RÜYASI

Barışçıl yükseliş ve barışçıl kalkınma kavramlarına son dönemde "Büyük Çin Rüyası" sloganının eşlik etmeye başladığı görülmektedir. Çin ordusunda radikal bir şekilde de algılanan söz konusu sloganı, Çin'in küresel hırslarını perçinlemiş ve küresel hegemonik liderlik konusunu tartışmaya açmıştır. Buna bağlı olarak Amerikan hegemonyasının yerine, Çin hegemonyasının nasıl tesis edileceğine ilişkin tartışmalar uluslararası politika literatüründe hızla yaygınlaşmıştır.

14 Yusuf Sayın, "Konfüçyüs'ün Yeniden Keşfi ve Çin'in Dış Politikasında Dönüşüm", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 29, 2013, s. 223-237.

15 Birol Akgün, "Çin İzlenimleri Bir Ejderin Ayak Sesleri", *Stratejik Düşünce Enstitüsü*, <http://www.sde.org.tr/tr/kose-yazilari/611/cin-izlenimleri-i-ejderin-ayak-sesleri.aspx>, (Erişim Tarihi: 24.04.2015).

16 Sayın, *a.g.m.*, s. 37.

17 Sayın, *a.g.m.*, s. 39.

18 Ezra Pound, *Konfüçyüs*, çev. Ahmet Yücel, Hece Yayınları, Ankara 2003, s. 57.

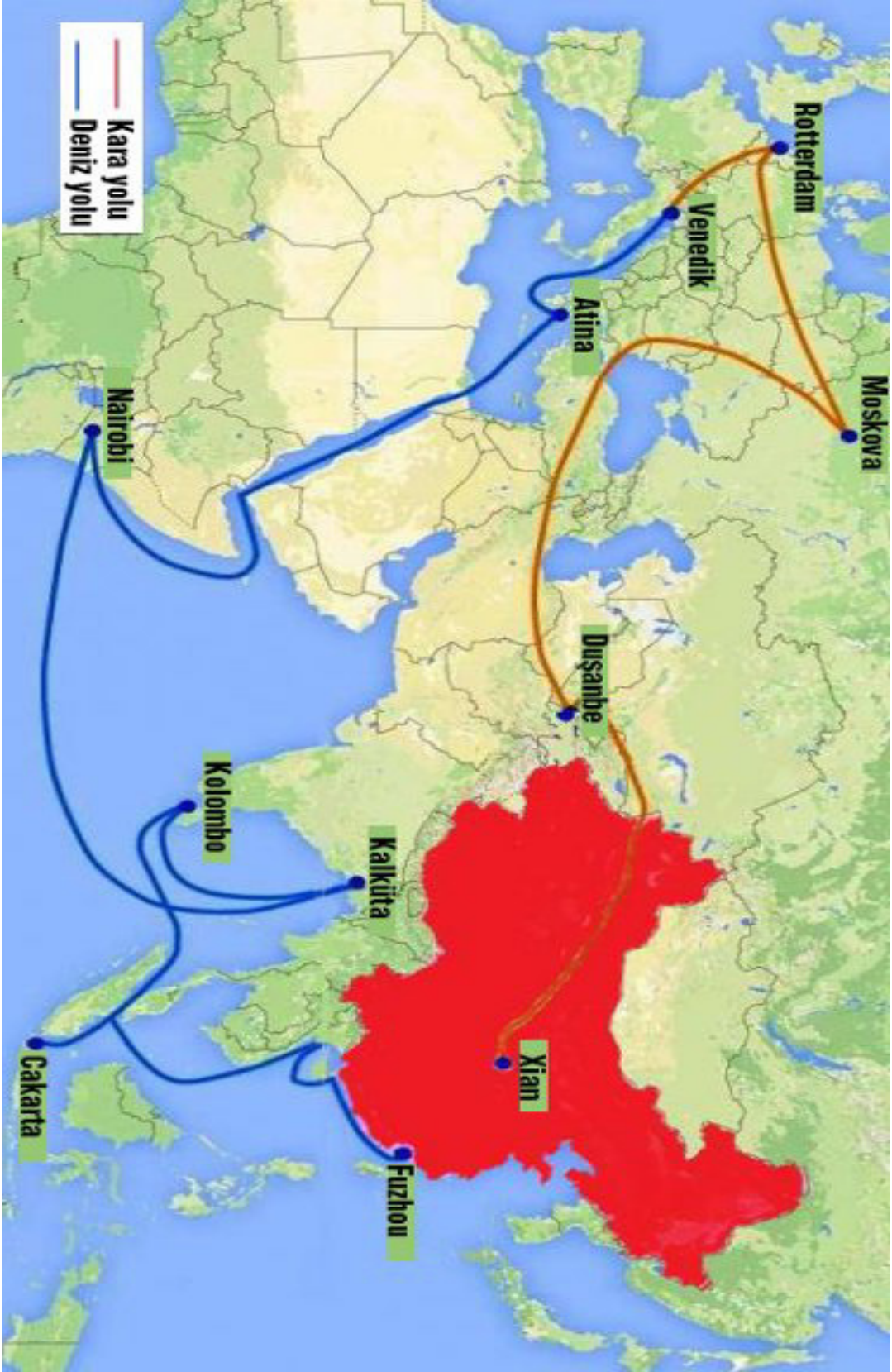
İlk defa 2012 yılında Çin Komünist Partisi'nin 100. yılına vurgu yapılarak modern bir toplum yaratma hedefi doğrultusunda kullanılan bu slogan, 2013 yılındaki Ulusal Halk Kongresi'nde daha net biçimde ifade edilmiş ve Şi Jinping kongredeki konuşmasında, Çin rüyasını gerçekleştirmek için Çin usullerini kullanmak, Çin ruhunu yüceltmek ve Çin gücünü birleştirmek gerektiğini söylemiştir.¹⁹ Ona göre Çin rüyası, halkı mutlu, ülkeyi güçlü, milleti canlı tutmanın bir sloganıdır. Çin rüyası kavramı, barışçıl yükseliş ve barışçıl kalkınma projeleriyle birlikte; demokratik, medeni ve sağlıklı bir Çin dış politikası oluşturmanın bir parçası olarak değerlendirilebilir.

SONUÇ

Mao'nun komünist mirasından uzaklaşarak küresel sisteme entegre olan Çin, büyük bir ekonomik kalkınma yaşamıştır. Kısa süre içerisinde ekonomik bir dev halini alan Çin, siyasi anlamda bir cüce olmamak amacıyla yeni küresel stratejiler geliştirmiş, çok kutupluluk arayışı olarak yorumlanacak BRICS, ŞİÖ ve Yeni İpek Yolu gibi stratejilerin geliştirilmesinde aktif rol almış ve özellikle Üçüncü Dünya Ülkeleri'ne ekonomik yardımlarda bulunmuştur. Çin'in bu küresel vizyonu, Çin'i tarihi miraslarına da yeniden yönelmiştir. Bu süreç Çinlilerin Konfüçyüs'ü yeniden keşfi olarak nitelendirilmektedir.

Konfüçyanist ideallere geri dönülmesi, Çin'in diplomaside yumuşak güç unsurlarının kullanılmasına ağırlık vermesi neticesini doğurmuştur. Konfüçyüs felsefesinden hareketle Çin, çeşitli ülkelerle dostane ilişkiler geliştirmeye çalışmakta, evrensel barışı sağlama hedefine yönelik barışçıl kalkınma ve barışçıl yükseliş gibi söylemler geliştirmektedir. Sonuç olarak Konfüçyüs'ün düşüncelerinden etkilenerek oluşturulan bu dış politika yönelimleri, yumuşak güç unsurlarının kullanılmasıyla diğer aktörlerin rızasının kazanılmasına yönelik yapılan faaliyetlerdir.

¹⁹ Konuralp Ercilasun, "Çin'de Yeni Slogan: Çin Rüyası", *21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü*, <http://www.21yyte.org/tr/arastirma/cin-halk-cumhuriyeti/2013/08/05/7143/cinde-yeni-slogan-cin-ruyasi>, (Erişim Tarihi: 27.04.2015).

Kaynak: "Tek Yol Tek Kuşak", <https://goo.gl/wHqgZC>, (Erişim Tarihi: 02.03.2018).

YAZAR

Doğacan BAŞARAN, 2014 yılında Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. Yüksek lisans derecesini 2017 yılında Giresun Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde "Uluslararası Güç İlişkileri Bağlamında İkinci Dünya Savaşı Sonrası Hegemonik Mücadelelerin İncelenmesi" başlıklı teziyle aldı. Çeşitli bilimsel etkinliklerde Türkiye'de askeri darbeler ve demokrasi, Kazakistan'da toplumsal hareketler ve Amerika'nın ulusal kimlik inşası gibi konularda bildiri ve makaleler sundu. Halen ANKASAM bünyesinde yürütülen çalışmalara katkıda bulunan Başaran'ın başlıca çalışma alanları Hegemonya ve Emperyalizm Teorileri, Orta Asya Siyaseti ve İran Dış Politikası'dır. Yazar, iyi derecede İngilizce ve başlangıç seviyesinde Farsça bilmektedir.

ANKASAM

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi

Çankaya Mahallesi, Cemal Nadir Sokak, No: 20, 06880, Çankaya – Ankara/Türkiye
Tel: +90 312 474 00 46 • Faks: +90 312 474 00 45 • E-posta: info@ankasam.org

COPYRIGHT © 2018

Bu yayının tüm hakları Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi'ne (ANKASAM) aittir. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek yapılacak makul alıntılar dışında ANKASAM'ın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Bu çalışmada yer alan görüş ve değerlendirmeler yazarına ait olup, kurumsal olarak ANKASAM'ın resmi görüşünü yansıtmaz.

PARA İLE SATILAMAZ.